

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΕΩΤ.Ε.Ε.
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 64, 546 31 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ.: 2310 278817-8, FAX: 2310 236308
Δ/ΝΣΗ E-mail: profession@geotee.gr
Πληροφορίες: Πελαγία Σωτηριάδου

ΘΕΜΑ: «Κατάθεση προτάσεων για την
αντιμετώπιση του ρυγχοφόρου
των φοινικοειδών»

Θεσσαλονίκη, 30 Απριλίου 2010
Αριθ. Πρωτ.: 1904

ΠΡΟΣ

1. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
Γραφείο Υπουργού
κ. Κ. Μπατζελή
Γραφείο Υφυπουργού
κ. Μ. Καρχιμάκη
2. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
Γραφείο Υπουργού
κ. Τ. Μπιρπίλη
Γραφείο Υφυπουργού
κ. Θ. Μωραΐτη
Έδρες τους

Κοινοποίηση:

1. Περιφερειακά Παραρτήματα ΓΕΩΤ.Ε.Ε.
2. Π.Ε.Ε.Γ.Ε.Π.
Έδρες τους.

Σας αποστέλλουμε συνημμένα τις θέσεις τις οποίες επεξεργάστηκε το ΓΕΩΤ.Ε.Ε. αναφορικά με την προστασία των φοινικοειδών της Ελλάδας από τον κίνδυνο προσβολής τους από το κόκκινο ρυγχωτό σκαθάρι, η εξάπλωση του οποίου έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις και αποτελεί σοβαρή απειλή για το ενδημικό είδος φοίνικα (*Phoenix theophrasti*).

Οι θέσεις αυτές, καταλήγουν στη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων, οι οποίες αδιαμφισβήτητα θα συμβάλλουν, εφόσον υλοποιηθούν, στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Καλώντας σας να υιοθετήσετε τις εν λόγω προτάσεις, θεωρούμε σκόπιμο να καθορίσετε από κοινού σύσκεψη, στην οποία θα πρέπει να κληθούν το ΓΕΩΤ.Ε.Ε. και όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, προκειμένου αφενός να υπάρξει συντονισμός των απαιτούμενων δράσεων και αφετέρου να μας δοθεί η δυνατότητα να αναπτύξουμε εκτενέστερα τις απόψεις μας επί του θέματος.

Προσδοκώντας στην άμεση ανταπόκρισή σας, παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε επιπλέον πληροφορία, διευκρίνιση ή συνεργασία.

Με εκτίμηση,
Ο Πρόεδρος του ΔΣ του ΓΕΩΤΕΕ

Θεόδωρος Α. Μαρκόπουλος

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΦΟΙΝΙΚΟΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΕΩΤΕΕ

Οι προτάσεις που θα παρουσιαστούν, αφορούν ένα σοβαρό πρόβλημα περιβαλλοντικής και εθνικής σημασίας: **την προστασία των φοινικοειδών** που απειλούνται σοβαρά από το κολεόπτερο *Rhynchophorus ferrugineus*, το "κόκκινο ρυγχωτό σκαθάρι" ή "ρυγχοφόρος" των Φοινικοειδών. Οι προτάσεις - θέσεις αυτές στηρίχθηκαν σε:

- Συλλογή και επεξεργασία στοιχείων, νομολογίας, αποφάσεων, προτάσεων, ενστάσεων κλπ συναφών στοιχείων,
- Συλλογή και επεξεργασία επιστημονικών και ερευνητικών δεδομένων που προέκυψαν από την βιβλιογραφία ή από σχετικές ειδικές ημερίδες,
- Ανταλλαγή εμπειριών και απόψεων μεταξύ επιστημόνων, ερευνητών, επαγγελματιών γεωτεχνικών και υπηρεσιακών παραγόντων που ασχολούνται με το θέμα και ανασκόπηση – αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας στην πράξη της μέχρι τώρα προσπάθειας για τον έλεγχο της εξάπλωσης και τον περιορισμό του εντόμου
- Πρωτοβουλίες του Παραρτήματος Κρήτης του ΓΕΩΤΕΕ
- Πορίσματα της σχετικής με το θέμα Ομάδας Εργασίας της Επιτροπής Πρασίνου του ΓΕΩΤΕΕ και της αντίστοιχης Ομάδας Εργασίας του Παραρτήματος Κρήτης.

I. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

- Το κόκκινο ρυγχωτό σκαθάρι είναι έντομο **καραντίνας** για την χώρα μας
- Εμφανίζει **βιολογικό κύκλο** με χαρακτηριστικά και με στάδια που καθιστούν την καταπολέμηση του ιδιαίτερα δύσκολη,
- Παρουσιάζει ιδιαίτερη **ικανότητα προσαρμογής** στις τοπικές συνθήκες,
- Δεν κατέστη δυνατός **ο περιορισμός** της εξάπλωσής του αλλά αντίθετα, κάθε χρόνο παρουσιάζονται στην επικράτεια **νέες προσβεβλημένες περιοχές** και τέλος,
- Για την καταπολέμησή του γίνεται ανεξέλεγκτη χρήση εντομοκτόνων με μεγάλη περιβαλλοντική επιβάρυνση και αμφίβολα σε βάθος χρόνου αποτελέσματα
- Το αποτέλεσμα της προσβολής του είναι η θανάτωση (απώλεια) των δένδρων, πολλά από τα οποία είναι **ιδιαίτερα μακρόβια, μνημειακά , αποτελούν τοπικά ιστορικά**

ΦΥΣΗ 2000 και σε περιοχές που έχουν ανακηρυχθεί Μνημεία της φύσης η περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους

- Το έντομο έχει ήδη προσβάλλει, σε αρκετές περιοχές στο Ηράκλειο της Κρήτης, μεμονωμένα νεαρά άτομα του **Κρητικού Φοίνικα (*Phoenix theophrasti* Greuter)**, είδους που αποτελεί από αρχαιοτάτων χρόνων σημείο αναφοράς για την εθνική ενδημική χλωρίδα. Επισημαίνεται ότι, μέχρι στιγμής, δεν έχουν παρατηρηθεί προσβολές δένδρων στο φοινικόδασος του Βάι, εντούτοις η εξάπλωση του εντόμου στην συγκεκριμένη περιοχή είναι θέμα χρόνου.
- Η ιδιαίτερη προτίμηση του σκαθαριού στο είδος *Phoenix Canariensis* (κανάριος φοίνικας), δίδει την ευκαιρία λήψης μέτρων περιορισμού του δυναμικού του πληθυσμού και κατ' επέκταση της μείωσης του κινδύνου προσβολής του *Phoenix theophrasti* στις προστατευόμενες περιοχές, αλλά και των άλλων ειδών φοινικοειδών σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους

II. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ

Είναι αναγκαίο να αναλάβουν το ΥπΑΑΤ και το ΥΠΕΚΑ σε συνεργασία με το ΓΕΩΤΕΕ επιτελικό και συντονιστικό ρόλο και να κατευθύνουν το έργο:

- των αρμοδίων κεντρικών υπηρεσιών και των ερευνητικών ιδρυμάτων,
- των κατά τόπους φορέων εφαρμογής των μέτρων και,
- των λοιπών εμπλεκόμενων, των επαγγελματιών του ιδιωτικού τομέα και των απλών πολιτών,

προς ένα **ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ,**

- τα αποτελέσματα του οποίου να είναι συνεχώς **μετρήσιμα και αξιολογήσιμα,**
- να είναι δυνατόν να εντοπισθούν **τα δυνατά και τα αδύνατα** σημεία του και
- να **αναπροσαρμόζεται και να διορθώνεται** ανάλογα, προς την σωστή εκάστοτε κατεύθυνση.
- **να καταγράφει** με σαφήνεια τα πεπραγμένα κάθε περιόδου και **να προγραμματίζει** τα αναγκαία για την επόμενη.

- Να διασφαλίζει **την συνέχιση** των δράσεων και των εφαρμογών για διαδοχικές περιόδους.

Με δεδομένο ότι οι δυσκολίες στην καταπολέμηση του εν λόγω εχθρού, δεν είναι αποκλειστικά ελληνικό φαινόμενο, αλλά χαρακτηρίζει όλη τη λεκάνη της Μεσογείου, θεωρούμε ότι ένα αποτέλεσμα με σχετική έστω επιτυχία, θα αποτελέσει πρωτοπορία και πλαίσιο αναφοράς για όλες τις δοκιμαζόμενες χώρες.

III. ΤΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΡΥΓΧΟΦΟΡΟΥ ΤΩΝ ΦΟΙΝΙΚΟΕΙΔΩΝ

Τα προτεινόμενα μέτρα αποτελούν ένα διαχειριστικό σχέδιο που η εφαρμογή του στο σύνολό τους και όχι αποσπασματικά εκτιμάται ότι θα δώσει το επιθυμητό αποτέλεσμα σε βάθος 3-4 χρόνων.

1. Φορείς υλοποίησης - Αρμοδιότητες

Σε κάθε προβληματική περιοχή να συσταθεί ειδικός φορέας, οριστεί με απόφαση του ΓΓ της οικείας Περιφέρειας η υπεύθυνη γεωτεχνική υπηρεσία αρμοδιότητας της οικείας Περιφέρειας, η οποία ευρισκόμενη ευρισκόμενος διαρκώς σε στενή συνεργασία με την Κεντρική Συντονιστική Υπηρεσία και και συνεπικουρούμενη από επιστημονική συμβουλευτική ομάδα με τη συμμετοχή του οικείου Παραρτήματος του ΓΕΩΤΕΕ θα εργάζεται υπεύθυνα υπεύθυνος για την διεκπεραίωση των παρακάτω στο επίπεδο της περιφέρειας :

- **Καταγραφή και χαρτογράφηση** των δένδρων που πάσχουν ή είναι νεκρά και της εν γένει κατάστασης.
- **Προετοιμασία και οργάνωση** των κατά τόπους αναγκαίων για το εγχείρημα.
- **Εφαρμογή** των ενδεδειγμένων χειρισμών για τη φυτοϋγειονομικά ασφαλή καταστροφή των προσβολών, των επεμβάσεων φυτοπροστασίας, της ορθής παγιδοθέτησης κλπ.
- **Σύνταξη μελέτης έργου και εξασφάλισης της απαιτούμενης περιβαλλοντικής αδειοδότησης**
- **Παρακολούθηση** της εφαρμογής και εξέλιξης των αποτελεσμάτων και ανάληψη νέων μέτρων η αναπροσανατολισμός των προηγούμενων.

- **Συλλογή και Διαβίβαση των στοιχείων** στην κεντρική υπηρεσία μαζί με μία προκαταρκτική αξιολόγηση. Αυτό θα γίνεται περιοδικά μέσα στο έτος και θα αποστέλλεται η τελική αναφορά του έτους τον Δεκέμβριο.
- **Ενημέρωση των ιδιωτών εμπλεκόμενων** με το θέμα, όπως (κηποτέχνες, συναφή καταστήματα γεωργικών εφοδίων, φυτώρια, ξενοδοχεία, απλοί πολίτες). Δημιουργία ιστοσελίδας, η οποία θα επικαιροποιείται διαρκώς και θα παρέχει πληροφορίες για το σύστημα και την μεθοδολογία της ορθής καταπολέμησης, τα προβλεπόμενα από την νομοθεσία για την διακίνηση, τις εισαγωγές, την διάθεση των φυτών, τις παγίδες και άλλα στοιχεία για την κάθε περιοχή (καταγραφή των φοινίκων κλπ).
- **Σύνταξη εκθέσεων** στις οποίες θα γίνεται πάντα **αναφορά στην κατάσταση “πριν” και “μετά”**, ώστε να διευκολύνεται η αξιολόγηση του αποτελέσματος και παράθεση παρατηρήσεων, επισημάνσεων και συμπερασμάτων.

2. Καταγραφή της παρούσας κατάστασης – εκτίμηση του κινδύνου εξάπλωσης του εντόμου – Προκαταρκτικές ενέργειες

- Καταγραφή, με την βοήθεια συσκευών GPS και συστήματος GIS, όλων των προσβεβλημένων από το έντομο δέντρων, για τη δημιουργία πλήρους καταλόγου των προσβεβλημένων δένδρων της περιοχής ευθύνης τους, όπου θα καταγράφεται το είδος και το μέγεθος του προσβεβλημένου δένδρου, το ποσοστό προσβολής, τα ακριβή στοιχεία ή συντεταγμένες της θέσης του και το ιδιοκτησιακό του καθεστώς
- Η καταγραφή θα διενεργείται με ευθύνη της περιφερειακής υπηρεσίας που έχει οριστεί υπεύθυνη και σε συνεργασία με το επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό (που χρειάζεται να ενισχυθεί αναλόγως) των Δήμων, των Περιφερειακών Κέντρων Προστασίας Φυτών & Ποιοτικού Ελέγχου, των Δ/νσεων Αγροτικής Ανάπτυξης και των Δασικών Υπηρεσιών κάθε νομού.

3. Συντονισμένα μέτρα περιορισμού της επέκτασης και μείωσης του δυναμικού του πληθυσμού

1. Επιστημονική επισκόπηση για την έγκαιρη διαπίστωση νέων προσβολών, με ιδιαίτερη έμφαση στην ευρύτερη περιοχή των κυριότερων αθροισμάτων του ντόπιου φοίνικα. Ανάθεση στο ΓΕΩΤΕΕ της διαδικασίας διαπίστευσης των ειδικών γεωτεχνικών επιστημόνων γι' αυτό και καθιέρωση ειδικού μητρώου εμπειρογνομώνων

2. Εφαρμογή μέτρων πρόληψης και ς θεραπείας των προσβολών με έμφαση στην εφαρμογή βιολογικών μεθόδων (εντομοπαθογόνοι νηματώδεις και μύκητες) και με προτεραιότητα τα δέντρα που έχουν ιδιαίτερη αισθητική ή ιστορική αξία.
3. Καταστροφή σύμφωνα με τη νομοθεσία των νεκρωμένων φοινικοειδών, με σκοπό τη μείωση των πληθυσμών του εντόμου. Προτείνεται η ασφαλής μεταφορά και ταφή σε βάθος τουλάχιστον δύο (2) μέτρων σε επιλεγμένες θέσεις σε χώρους των δήμων. Για όσα δένδρα υπάρχει αντικειμενική αδυναμία κοπής και καταστροφής προτείνεται η κάλυψη όλου του προσβεβλημένου τμήματος με εντομοστεγές δίχτυ μετά την αφαίρεση των φύλλων της κόμης με οπές ≤ 1 χιλ. Προτείνεται η έναρξη της κοπής και ταφής να αρχίσει από τις νέες περιοχές επέκτασης της προσβολής, για να αποφευχθεί η δημιουργία ανεξέλεγκτων εστιών στο εσωτερικό. Σε **μη νεκρωμένα** φοινικοειδή που φέρουν προσβολή, θα πρέπει να εξασφαλίζεται **η φυτοϋγειονομικά ασφαλής αφαίρεση ή καταστροφή των προσβολών** (με δενδροχειρουργική ή θερμική θανάτωση) προκειμένου τα δένδρα να θεραπευθούν και να παραμείνουν στη θέση τους. Επισημαίνεται ότι οι επεμβάσεις με εντομοκτόνα δεν αποτελούν φυτοϋγειονομικά ασφαλή μέθοδο. Επιβάλλεται επομένως να εφαρμόζονται, μόνο κάτω από το πρίσμα της ανάγκης της μείωσης κατά το δυνατόν του ενεργού πληθυσμού του εντόμου από τις πρώτες ήδη μετακινήσεις.
4. Εξασφάλιση των αναγκαίων μηχανημάτων θρυμματισμού είτε με την προμήθεια νέων είτε με εντοπισμό εκείνων που ήδη υπάρχουν στην επικράτεια και είναι κατάλληλα για τον παραπάνω σκοπό και συντονισμός της παραχώρησης ή ενοικίασής τους στις περιοχές που χρειάζεται, για καθορισμένη περίοδο κάλυψης αυτής της ανάγκης, για την ορθή απομάκρυνση και ασφαλή θρυμματισμό των νεκρωμένων φοινικοειδών.
5. Ανάπτυξη δικτύου μαζικής παγίδευσης στις προσβεβλημένες περιοχές και γύρω από αυτές, με ευθύνη της επιστημονικής ομάδας που θα αναλάβει να σχεδιάσει, να επιβλέπει και να αξιολογήσει την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος και με τη συνεργασία των φορέων και ιδιωτών με συγκεκριμένο υπόδειγμα παγίδας και οδηγίες τοποθέτησης. Για τη μαζική παγίδευση θα ζητηθεί άδεια πιλοτικής εφαρμογής για όλη τη Κρήτη από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Υ.Α.Α.Τ.) και για όσες περιοχές έχουν πρόβλημα. Η ανάπτυξη του δικτύου θα γίνεται βάσει σχεδίου σε συνεργασία με τον επιστημονικό υπεύθυνο της δράσης καθώς και συστηματική του παρακολούθηση, ενώ οι τύποι των παγίδων και των ελκυστικών που θα χρησιμοποιηθούν θα προέλθουν από αξιολόγηση των παγίδων που ήδη βρίσκονται σε χρήση.

- 6 Ανανέωση της άδειας της κατ' εξαίρεση χρήσης ορισμένων εντομοκτόνων από την αρμόδια Δ/νση του Υ.Α.Α.Τ., με βάση συγκεκριμένους κανόνες και οδηγίες, είτε για πρόληψη είτε για καταστολή και με γνώμονα τις ελάχιστες επιπτώσεις στο περιβάλλον.
- 7 Διατήρηση του καθεστώτος της "καραντίνας" στις προσβεβλημένες περιοχές για το κόκκινο ρυγχωτό σκαθάρι και ζωνοποίηση περιοχών όπου κρίνεται σκόπιμο.
- 8 Απαγόρευση διακίνησης από και προς την Κρήτη και κατ' αναλογία προς τις άλλες περιοχές των φοινικοειδών με διάμετρο κορμού μεγαλύτερη των 5 εκατοστών. Απαγόρευση διακίνησης φοινικοειδών εντός του νησιού με προέλευση τις μολυσμένες ζώνες. Ελάχιστη απαίτηση η εφαρμογή των μέτρων του Υ.Α.Α.Τ. στους φυτωριούχους που εισάγουν και πουλούν φοίνικες.
- 9 Σχεδιασμός περαιτέρω ενεργειών για τη δημιουργία **ζωνών** ελεύθερων από προσβολές προς τα φοινικοδάση της Κρήτης για τη διάσωση του *Ph. Theophrasti* (Βάι, Πρέβελι κ.α.) και τη δημιουργία δικτυοκηπίων
- 10 Καθορισμός πλαισίου μέτρων για την αποτροπή της εγκατάστασης του εντόμου σε περιοχές όπου δεν υπάρχει.

4. Ενημέρωση - Ευαισθητοποίηση φορέων και κοινού

Η ενημέρωση θα έχει τις παρακάτω κατευθύνσεις:

- A.** Ενημέρωση κοινού μέσω των δημοτικών αρχών (λογαριασμοί νερού κλπ), σχολείων, πολιτιστικών συλλόγων και περιβαλλοντικών οργανώσεων για τη σημασία της προσπάθειας, την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και των ενδεικνυόμενων μέτρων και ενεργειών σε περίπτωση προβλήματος. Στην ενημερωτική αυτή καμπάνια ιδιαίτερο ρόλο μπορεί να διαδραματίσει το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο.
- B.** Τακτική ενημέρωση των ξενοδόχων και των ιδιοκτητών τουριστικών καταλυμάτων εν γένει, μέσω των συλλογικών τους οργάνων.
- Γ.** Προγραμματισμένες αναφορές μέσω των ΜΜΕ για τον ίδιο σκοπό.
- Δ.** Προγραμματισμένες εκδηλώσεις σε όλους τους νομούς, όπου εντοπίζεται το πρόβλημα.
Στα παραπάνω πλαίσια προτείνεται η έκδοση έντυπου ενημερωτικού υλικού που θα πραγματεύεται τη βιο-οικολογία του εντόμου, την αναγνώριση προσβεβλημένων φοινικόδενδρων και τα μέτρα αντιμετώπισης – οδηγίες καταπολέμησης.

5. Επίβλεψη της εφαρμογής και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων

Κεντρικά θα γίνεται από τα Υπουργεία περιβάλλοντος και αγροτικής ανάπτυξης και περιφερειακά [σε επίπεδο Περιφέρειας] από την Υπηρεσία που έχει ορισθεί με απόφαση του Γ.Γ. της κάθε Περιφέρειας

- Συντονισμός των επιστημονικών φορέων που ασχολούνται με το πρόβλημα
- Περιοδικός έλεγχος στις προστατευόμενες περιοχές
- Σχεδιασμός και παρακολούθηση δικτύου μαζικής παγίδευσης
- Παρακολούθηση του πληθυσμιακού δυναμικού
- Επίβλεψη των εργασιών πρόληψης και καταστολής
- Βελτίωση μεθόδων παγίδευσης και επέμβασης με οικολογικά αποδεκτά μέσα με άδεια του ΥΠ.Α.Α.Τ.
- Αξιολόγηση άλλων μεθόδων που εφαρμόζονται για την πρώιμη ανίχνευση και διαχείριση του εντόμου
- Υποβολή προτάσεων για την αποκατάσταση των καταστροφών και την ενίσχυση της βιοποικιλότητας